

особистого селянського господарства.

Інший варіант дуже схожий на перший, проте інвестору не потрібно брати на себе будь-яку відповідальність перед громадою, думати про добробут і розвиток регіону. Досить лише дати відповідного хабара голові ради – й без жодних зобов'язань чи користі для населення покласти собі «до кишені» кілька гектарів. У цьому разі альтернативою буде роздати землю людям, котрі ніколи не мешкали на цій території, не мають на це жодного права, проте готові чимало заплатити за отримання земельної ділянки з метою її подальшого перепродажу.

Аби уникнути таких ситуацій, у майбутньому законі про вибори слід передбачити, щоб у сільських, селищних, міських радах були представники місцевих громад, у районних – бодай один представник з кожного села; в обласних – з кожного району.

Голові та й кожному депутатові зокрема люди повинні довіряти. Це має бути довірена особа громади, той, хто захищатиме їхні інтереси та лобюватиме позитивні для населеного пункту рішення на вищих рівнях. Місцевий депутат стане для земляків авторитетною людиною, адже його робота не лише голосу-

вати в сесійні дні, робота депутата – копітка, цілодобова праця.

Як народний обранець розумію, що робота депутатів усіх рівнів – це передусім проведення регулярного прийому громадян, вивчення та вникання в проблеми людей від найменших до масштабніших, таких, як погане освітлення вулиць, відсутність доріг у деяких населених пунктах, відсутність дитячих садків, машин швидкої допомоги тощо. Депутат не повинен боятись ініціювати розслідування з тих чи інших питань, на кшталт розвінчування фактів службового зловживання у сфері земельних відносин, фактів корупції чи бездіяльності, невиконання чи неналежного виконання своїх обов'язків посадовими особами.

Завдання депутата – працювати на громаду. Завдання громади – самій вирішувати, кого з-поміж себе обирати до місцевих рад, кому довірити долю, рівень добробуту своєї території. Якщо самостійно, всім гуртом провести інвентаризацію майна, земельних ресурсів свого регіону, недобудованих чи занедбаних об'єктів, які є перспективними для економічного розквіту краю, місцеві жителі краще зможуть визначити свій регіон як аграрний, промисловий, тури-

стичний тощо. Ознайомившись із думкою громади, депутат зможе виокремити пріоритети як першочергові чи такі, котрі варто наразі залишити на перспективу й активно підшукувати інвесторів для втілення задуманих проектів.

Як бачимо, за мажоритарної системи виборів влада, принаймні на місцях, більше належатиме народу. Виборці повинні брати і братимуть участь у житті свого населеного пункту. Місцева громада має зажити як окремий організм, як маленька держава в загальній державній системі, а кожна, навіть найменша сільська, селищна чи міська рада виконуватиме функцію міні-парламенту на своїй власній території.

Якщо люди житимуть однією громадою, за однією загальною системою, дбатимуть про загальний добробут громади, рівень життя та матеріального добробуту кожного мешканця зокрема буде значно вищим.

Тому я як народний депутат України підтримаю лише той законопроект, котрий надасть громадам таку можливість. Сподіваюся, що до дня проведення виборів до місцевих рад виборча система в Україні підніметься на новий, істотно вищий та ефективніший рівень.

5



Наказую реформуватися!

НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНГРЕС МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ



NATIONAL CONGRESS OF
LOCAL SELF-GOVERNMENT IN UKRAINE

Кабінет Міністрів Миколи Азарова прийняв вольове рішення – будь-що полегшити життя місцевим громадам. Підготували зміни до законодавства про місцеві вибори і розробили проекти нових редакцій Бюджетного та Податкового кодексів. Ще не докотилися реформи згори до самих низів, а низи вже заволали про допомогу.

Юрій ПОТАШНІЙ,
Микола БІЛОКОПИТОВ (фото)

Мажоритарка: крок назад?

Місцеві громади найменше нарікають на зміни до виборчого законодавства: їх нарешті почули й повертають мажоритарку. Про новели виборчого законодавства повідомив на засіданні Ради Національного конгресу місцевого самоврядування **віце-прем'єр-міністр України з питань регіональної політики Віктор ТИХОНОВ**.

Урядовець поділився й сумнівами стосовно доцільності імперативного



мандата, а також кількості депутатських місць у радах, тривалості виборчої кампанії. До речі, на думку більшості експертів, вибори місцевих рад і голів населених пунктів мають відбуватись одночасно, а терміни їхніх повноважень – збігатися.



– Буде це чотири роки чи п'ять, нехай вирішить законодавець, – каже **президент Асоціації міст України (АМУ), міський голова Дніпропетровська Іван КУЛІЧЕНКО**.

– Якщо депутат не виконує взятих на себе зобов'язань, виборці повинні мати право відкликати його. Таку пропозицію ми внесли.

Обговорювали й долю міських голів, котрих обирали на позачергових виборах. Здоровий глузд і світова практика підказують: у таких випадках на виборну посаду обирають на той термін, що залишився до кінця поточної каденції. А, мовляв, рішення Конституційного Суду, прийняте під Л. Черновецького, фіксує інакшу правову норму.

Чергові вибори – привід хоча б частково впорядкувати територіальний устрій країни. Так вважає **керівник Департаменту регіональної політики та місцевого самоврядування секретаріату Кабміну В'ячеслав НЕГОДА**, який запропонував законодавцям розв'язати проблему так званих матрьошок – складних територіальних громад, де одночасно формуються кілька рад, наприклад, міська та сільська чи селищна. За словами чиновника, таких матрьошок в Україні понад 100.

Нині триває процес ліквідації районних у містах рад. Це пов'язано з обмеженістю їхніх повноважень. Сім міст із районним поділом уже відмовилися від рад, шість – ухвалили більше не утворювати районних органів місцевого самоврядування. У решті, відповідно до закону, міські ради не менш як за півроку до виборів мають прийняти рішення про районні ради. Якщо, наголошували, вибори відбудуться 31 жовтня, то визначений законом термін буде втрачено, тому народні депутати мусять окремо винести вирок районним у містах радам – бути їм чи не бути. Асоціація міст України наполягає на ліквідації цього інституту самоврядування.



Думками з приводу змін виборчого законодавства із журналом «Віче» поділилися представники місцевої влади.



Міський голова Запоріжжя Євген КАРТАШОВ:

– Я завжди був проти монополії партій, які, подеколи маючи рейтинги у три-п'ять відсотків, насправді не представляють інтересів народу. В Асоціації міст України з цього приводу немає двох думок: мажоритарка знімає проблему безвідповідальності рад. Нова коаліція має зрозуміти: не можна окремо обирати голову й окремо депутатів місцевих рад. Якщо парламент не прийме змін, його потрібно розпустити.



Міський голова Борисполя Анатолій ФЕДОРЧУК:

– Наше місто – одне з небагатьох, які мали магдебурзьке право. В основі його лежить принцип: обраними можуть бути тільки ті громадяни, котрі проживають на цій території. Якщо зберігається пропорційна система, слід передбачити, що кандидатом може бути тільки член місцевої громади, а не нікому не відомий списочник від партії. На мою думку, перш ніж балотуватися, людина мусить щонайменше три роки прожити в тій місцевості, де має намір представляти інтереси виборців – тоді вона знатиме проблеми громади.

Якщо ми переходимо до мажоритарної системи, тоді прописка вже не матиме значення, адже під час виборчої кампанії громада контактуватиме з претендентом, кандидатом, після чого й ухвалить рішення про вибір. Коли серед своїх не знайдеться лідера, то можна й зі сторони обрати.

Гроші – на бочку, селяни!

Міністерство фінансів, котрому доручено вдосконалити Бюджетний та Податковий кодекси, однією рукою дає кошти органам місцевої влади, а другою – забирає. Якщо вірити Мінфіну, то наступного року місцеві бюджети зростуть на 23 млрд. гривень. Поділимо цю суму на 27 регіонів (24 області, АР Крим, Київ і Севастополь) й отримаємо копійки, які успішно «з'їдять» інфляція та підвищення цін. Таку думку висловив **радник Президента України Валерій ПУСТОВОЙТЕНКО**, аналізуючи майбутню бюджетну реформу.



Директор Департаменту місцевих бюджетів Мінфіну Галина

КАРП, яка замість міністра доповіла лідерам місцевих громад про «покращення життя вже сьогодні», як із рогу достатку сипала цифрами, роздаючи наліво й направо уявні мільйони.

– До місцевих бюджетів планується зараховувати 50 відсотків збору за користування надрами, водними й лісовими ресурсами, а також усю плату за ліцензії та сертифікати й державну реєстрацію, – радує представників місцевої влади Г. Карп. – У повному обсязі до доходів місцевих бюджетів віднесено податок на землю, єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва, плату за торговий патент на здійснення деяких видів підприємницької діяльності, фіксований податок на доходи фізичних осіб від підприємницької діяльності.



Особливий бонус – 50 відсотків від надходжень податку на прибуток та акцизного збору, які вдасться зібрати понад річний план. Однак міські голови скептично висловилися про таке заохочення, адже ці плани щороку спускатиме їм Мінфін. А це означає: перевищити розрахункові показники буде неможливо. Ще одна біда місцевих бюджетів – так звані вилучення, що дають змогу державі списувати з рахунків місцевих органів влади надлишкові кошти. Дивина, але до державного бюджету тепер перераховуватимуться традиційні місцеві податки – за паркування транспортних засобів та ринковий збір.

– Паркувальний податок виписано так, що буде найкорупційнішим, – вважає **експерт АМУ Юрій ГАНУЦАК**. – Не можна погодитися із запропонованим принципом адміністрування податку. А саме: знімаються кошти з фірми, яка орендує майданчики для паркування, а потім вона самовільно встановлюватиме тарифи.



Задля збільшення надходжень до місцевих бюджетів Мінфін пропонує впровадити податок на нерухоме майно – щороку він даватиме щонайменше 400 млн. грн. Однак у Національному конгресі місцевого самоврядування не радіють – там кажуть, що новий податок не забезпечить надходжень, його лишень скопрометують. Чому? З-під оподаткування виводиться 300 метрів житлової площі, а тому його фактично ніхто не платитиме. Хто має просторніше житло, той скоригує площу, поділивши баланс.

Не стане основним джерелом наповнення сільських бюджетів, як у цивілізованих країнах, податок на землю, бо від його сплати звільняються пенсіонери. Це, на думку експертів, неабияка лазівка для зловживань. Водночас місцевій владі надано право дещо збільшувати податок на прибуток підприємств – така норма допускається лише у федеративних країнах. Початок покладено?

Жоден закон не відповідає на запитання, що таке туристичний збір. Тому його може запровадити будь-яка міська рада, збільшивши на один відсоток вартість проживання в готелі. При справлянні цього податку сезонність чомусь не враховується. Схема стягування податку на рекламу така недоцільна, що в ній сам чорт ногу зламає, а прибутку не матиме.

Розробляючи зміни до податкового законодавства, Мінфін проігнорував три загальновідомі правила про місцеві податки і збори: 1) вони регулюються місцевими органами влади; 2) не можна законодавчо встановлювати пільги на їх сплату; 3) місцеві податки стягуються податковою адміністрацією місцевих органів влади.

Із чим ніяк не можуть погодитися на місцях, то це з пропозиціями посилити повноваження Держказначейства з організації та координації роботи бухгалтерів, які працюють у системі місцевих органів влади. Загалом у Національному конгресі місцевого самоврядування нараховували до десятка намагань держави втрутитись у сферу повноважень самоврядних органів.

За словами **віце-президента АМУ з виконавчої роботи Мирослава ПІТЦИКА**, нині в місцевій владі хочуть забрати право приймати в експлуатацію будівлі, що споруджуються; бюро технічної інвентаризації перепідпорядкувати Мін'юсту; позбавити можливості формувати тарифи на енергоносії, створивши спеціальний державний орган; перебрати на себе повноваження органів самоврядування з реєстрації права власності на землю; запровадити розподільчі рахунки для підприємств теплокомуненерго тощо.

Голови міст порушили питання про складність використання коштів з екологічних фондів, яке нині здійснюється лише за погодженням із Кабміном. Тому й пишуть міські та селищні голови листи до Прем'єр-міністра з проханнями дозволити, наприклад, реконструювати каналізаційну мережу в якомусь будинку. **Міський голова Чернівців Микола ФЕДУК** розповів, що мусив звертатися до



уряду, аби запитати дозволу витратити дві тисячі гривень на утилізацію ртутних ламп. При цьому бюджет міста становить близько 600 млн. грн. **Голова секції малих міст АМУ, міський голова України Павло КОЗИР** звернув увагу на брак джерел для реального наповнення фондів розвитку малих міст, особливо районного значення. Він висловив

припущення, що вони й надалі сидітимуть на державних субвенціях і дотаціях.

Дискутуючи про законодавчі зміни, міський голова Борисполя А. Федорчук згадав проект Бюджетного кодексу попереднього уряду. За підрахунками голови, тоді кошторис Борисполя мав зрости на 42 млн. грн., тобто майже на 30 відсотків. А. Федорчук остерегається: якщо місцеві бюджети й надалі формуватимуться згори донизу, то відчутного ефекту реформи не дадуть. «Торік ми не виконали бюджет на 14 млн., однак на цей рік планові доходи нам збільшили ще на 5 млн. Якою «формулою» при цьому керуються в Мінфіні, важко зрозуміти», – дивується він.

Головам сіл припала до душі ідея встановлення прямих відносин між державним і сільським бюджетами. Нова редакція Бюджетного кодексу передбачає такі відносини тільки з бюджетами міст та селищ, що є районними центрами.

– Села й селища і надалі будуть пов'язані з бюджетами районів, а тому фінансуватимуться за залишковим принципом. Нині коштів бракує навіть на зарплати та оплату енергоносіїв. Важелів для стимулювання надходжень до сільського бюджету немає, тому в Україні близько 95 відсотків сільських громад дотаційні. Інакше й не може бути за системи, коли що краще працюєш, то менше маєш, – розмірковує **Богдан ГУСАК, Липинський сільський голова** (Луцький район Волинської області), **голова Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад**.

За його словами, частка місцевих бюджетів у держбюджеті не перевищує 24 відсотків, що значно менше, ніж у країнах Європейського Союзу. Бюджет села Липин – 1,1 млн. грн. Тут гостро відчувається брак коштів на фонд розвитку, з якого мали б фінансуватися будівельні та ремонтні роботи на селі. Населення Липин – понад 4 тисячі осіб.



Співпраця post factum

Відповідно до Закону «Про асоціації органів місцевого самоврядування», ухваленого торік, центральна влада зобов'язана співпрацювати з профільними асоціаціями, зокрема консультуватися, напрацьовуючи законодавчі акти. Однак закон грубо ігнорує: проекти Бюджетного та Податкового кодексів підготували без участі представників Національного конгресу місцевого самоврядування, до якого входять три асоціації.

– Якщо співпраця з Міністерством ЖКГ і Мінрегіонбудом ще якось складається, то Мінфін нас



загалом не чує. Тому своєї мети ми наразі не досягли, а полягає вона в тому, щоб у державі були свої гроші, а в громади – свої, – констатує президент АМУ І. Куліченко.

Народний депутат України Валерій БАРАНОВ, який лобює у Верховній Раді інтереси органів місцевого самоврядування, роз-

критикував і міністра ЖКГ, і міністра регіонального розвитку, співпраця з котрими зводиться до «спільних страждань за долю громад». «Якщо вони замість того, щоб вирішувати проблеми місцевої влади, лише страждають разом із нами, то навіщо вони такі потрібні?», – слушно запитав парламентарій.

Підбиваючи підсумок обговорення нової редакції Податкового кодексу, представник АМУ Ю. Ганущак безжалюбно опустив каральний меч на Міністерство фінансів: «Таке враження, що в Мінфіні просто нікому працювати. Якщо так, то навіщо було викидати всі напрацювання з місцевих податків і зборів, підготовлені протягом попередніх трьох років?». Директор департаменту місцевих бюджетів Мінфіну Г. Карп не змогла відповісти на це провокаційне запитання.

Чекати відповідей на решту головоломок бюджетної реформи залишилося недовго – наступного року вона набере чинності.